

Universitat de Lleida

Càtedra *M*àrius Torres

d'Estudis sobre Patrimoni Literari Català

*Anna Akhmàtova, Màrius Torres:
mostra de poemes*

**Seminari Rússia i Catalunya:
literatura, viatges, traduccions**

A cura d'Olga Nikolaeva

**Universitat de Lleida,
12-14 de març de 2019**

Índex de poemes

De Màrius Torres

- «Dispars de caçadors...», 1
- Couperin, a l'hivern, 1
- Cançons a Mahalta I, 3
- Presència, 4
- Molt lluny d'aquí, 5
- «La galerna i el llamp...», 8
- El combat dels poetes, 9
- «Dolç àngel de la Mort...», 11
- La lectura dels àngels, 13

D'Anna Akhmàtova

- «Abans de primavera...», 2
- « S'hi està bé, aquí...», 3
- « Com al caire...», 4
- El jardí d'estiu, 6
- La dona de Lot, 7
- «Quan en l'angoixa...», 8
- La creació, 10
- A la mort, 12
- «Paraules hi ha...», 14

Apèndix

Versions originals dels poemes d'Akhmàtova, 15

I. HIVERN O PRIMAVERA I TARDOR

MÀRIUS TORRES

«Dispars de caçadors...»

Dispars de caçadors sobtant la tarda clara!
Heus ací que l'estiu —un altre estiu— és mort.
Floriren lli i espígol, el bruc és rosa encara,
han groguejat els oms de cara al nord.

I aquesta nit, igual que un somni jove,
el primer fred de l'any, tot blau, ha descendit
i fresc, altra vegada com una gresa tova,
el meu ésser s'aviva, ben arraulit al llit.

Com cada any repeteix iguals miracles!
Avui el cel serà més vast, més voladís,
un aire, fatigat de tan verds espectacles,
escamparà un or tènue, activament feliç,

i els llibres tan llegits, la vella confiança,
seran tersos i plens com els bons moscatells
que mengem cap al tard, i ens omplen d'esperança
com si ni el món ni els homes fossin un any més vells.

1940

Couperin, a l'hivern

Com un cel blanc, damunt els arbres adormits,
els encongeix les branques,
una mica de fred a les puntes dels dits
ens fa veure les tecles més blanques.

Però en la febre pàl·lida dels teus palmells infants,
ni freda ni poruga
la música comença, i et salta, entre les mans,
un ocell que palpita i que juga.

Màgic ocell! L'hivern, vençut pel seu encís,
fa tres passes enrera.
Quan mor, amb el silenci jo torno, més feliç,
de més lluny que d'una primavera.

1938

ANNA AKHMÀTOVA

«Abans de primavera...»

Abans de primavera hi ha dies com aquest:
sota compacta neu reposa el prat,
els arbres remoregen alegrement i seca,
el càlid vent és delitós, lleuger,
del seu poc pes el cos es meravella,
i tu no reconeixes casa teva,
però aquesta cançó que abans t'enfastidia,
com si fos nova, emotiva la cantes.

Primavera de 1915
Slepnyovo
(Trad. de J. Creus)

« S'hi està bé, aquí...»

S'hi està bé, aquí: sols mormols i cruixits;
el fred és més intens cada matí,
l'arbust es vincla en una flama blanca
de congelades roses enlluernadores.
I a la neu flonja, esplèndida, de gala,
traces d'esquí s'hi veuen com record
de quan, en algun segle ben llunyà,
tots dos units per aquí vam passar.

1922

(Trad. de J. Creus)

II. Amor

MÀRIUS TORRES

Cançons a Mahalta

I

Corren les nostres ànimes com dos rius paral·lels.
Fem el mateix camí sota els mateixos cels.

No podem acostar les nostres vides calmes:
ens separa una terra de xiprers i de palmes.

En els meandres, grocs de lliris, verds de pau,
sento, com si em seguís, el teu batec suau

i escolto la teva aigua, tremolosa i amiga,
de la font a la mar —la nostra pàtria antiga—.

1937

ANNA AKHMÀTOVA

« **Com al caire...** »

Com al caire d'un núvol
recordo jo els teus mots.

I amb els meus per a tu
les nits foren més clares que els dies.

Així, arrabassats de la terra,
alts com estels anàvem.

Ni desesper ni vergonya,
ni ara, ni després, ni aleshores.
Mes, des del viu i el real,
sents com et crido.

I jo no sóc prou capaç de tancar
aquella porta que vas entreobrir.

1945

(Trad. de J. Creus)

III. Record

MÀRIUS TORRES

Presència

Com si les teves mans sobre els meus ulls, encara
poguessin, com antany, aturar-se amb amor
em plau, quan penso en tu, de tancar els ulls. Sonor,
el teu record es mou en la tenebra clara...

Torno a sentir els teus passos allà lluny, en la llum;
en mesura, amb el to i el ritme, la distància.
Ara t'atures, prop. Aspiro, rosa rància,
una ràfega ardent del teu antic perfum!

Els sentits, els records, tota la meva vida,
callen, davant l'angoixa vigilant de l'oïda
que et persegueix en el silenci on et reculls.

Si ara estengués els braços en la fosca, podria
agombolar-te encara, somni de cada dia!
Però ja no hi seràs quan tornaré a obrir els ulls.

1938

Molt lluny d'aquí

Sé una ciutat, molt lluny d'aquí, dolça i secreta,
on els anys d'alegria són breus com una nit;
on el sol és feliç, el vent és un poeta,
i la boira és fidel com el meu esperit.

L'Orient hi deixà la seva sang de roses,
la mitja lluna càlida del seu minvant etern
i, enllà d'un gran silenci de persianes closes,
un riu profund que corre per una nit d'hivern.

Als antics carrerons, plens de fervor, arriba
jo no sé de quins segles un gris d'amor i encens;
el so de les campanes hi té l'ànima viva
i el seu batec és lliure com el del cor dels nens.

Allí, més bells encara que els parcs en primavera,
els camps humils i alegres s'obren al capaltard;
en el seu gran repòs l'ànima es fa lleugera
com enmig de la vasta paciència del mar.

Res no crida el meu cor amb més tendresa, ara,
que aquells camins fondals de xops i de canyars.
El seu record fa un ròssec de recança al meu pas;
torna a la meva espatlla la mà greu del meu pare.

1939

ANNA AKHMÀTOVA

El jardí d'estiu

Desitjo estar amb les roses d'aquell jardí únic,
on hi ha de tot el món la millor reixa,

on em recorden jove les estàtues
i les recordo jo sota l'aigua del Neva.

En el silenci fragant dels til·lers reials,
gairebé sento el cruiximent dels mastelers.

I el cigne, com abans, neda entre els segles
enamorat de la bellesa del seu doble.

Exànimes, hi dormen molts milers de passos
d'enemics i amics, d'amics i enemics,

i no es veu el final de tal seguici d'ombres,
des del vas de granit fins a les portes del palau.

Allà em mormolen les meves nits blanques
coses d'algun amor alt i secret.

I tot s'abrusa en mareperla i jaspi,
mes la front de la llum es tancarà en secret.

*9 de juliol de 1959, Leningrad
(Trad. de J. Creus)*

La dona de Lot

*La dona de Lot, que anava darrera,
es tombà i es convertí en columna de sal.*

Llibre del Gènesi

I l'home just seguí l'emissari de Déu,
gegantí i resplendent, per la muntanya negra.
Una veu de frisança, mentre, deia a la dona:
No és massa tard, encara, encara pots mirar.

Mira les torres roges de Sodoma on nasquéreu,
la plaça on tu cantaves, l'eixida on vas filar...
Els finestrals deserts de la casa alterosa
on et naixien fills, fruit d'un vincle feliç.

Un esguard! — I, alevats per un dolor mortal,
els ulls ja no pogueren, de sobte, mirar més.
El cos esdevenia de cop sal transparent
i les cames lleugeres s'arrelaren a terra.

Qui per aquesta dona aixecarà el seu plany?
Es res de massa fútil per fer-ne una cabòria?
El meu cor, tanmateix, ell sol, no oblidarà
la qui donà la vida només per un esguard.

1922-1924

*(Trad. de Monika Zgustová
i Maria Mercè Marçal)*

IV. Pàtria

MÀRIUS TORRES

«La galerna i el llamp...»

La galerna i el llamp, el torb i la tempesta,
sobre l'ample terror l'han combatut a ras.
—La flor de l'esperança, minúscula i tenaç,
color dels nostres somnis, únicament hi resta!—

Entre les runes, sobre els fogars extingits,
enlaira el seu perfum, secret com la pregària;
i pella poc a poc, viva mà solitària,
els quatre rastres dels cavallers maleïts...

Car tan profundament la seva arrel s'allarga
que floriria encara si aquesta terra amarga
un dia fos coberta d'una crosta de sal.

Però l'alè de Déu novament hi circula!
I, granant en silenci les espigues del mal,
ella traurà forment del jull i la cugula.

1938

ANNA AKHMÀTOVA

«Quan en l'angoixa...»

Quan en l'angoixa del suïcidi
el poble esperava els alemanys,
l'esperit sever de Bizanci
de l'Església russa s'alçava,
una veu em cridà, amb conhort.

Em digué: «Vine aquí, abandona
el teu país perdut i en pecat,
deixa per sempre la teva Rússia.

I et rentaré la sang de les mans,
del teu cor m'enduré la vergonya,
i tindràs un nom nou per cobrir
el dolor de derrotes i ofenses.»
Però jo, impassible i tranquil·la,
vaig tapar-me amb les mans les orelles
perquè aquestes indignes paraules
no em profanessin l'ànima trista.

1917
(Trad. de J. Ferrer
i R. San Vicente)

V. Creació

MÀRIUS TORRES

El combat dels poetes

¿Què esperes, esperit distès igual que un arc?
Joan Sales

Poetes, com l'arquer que es dreça d'entre els morts
i, tibant el seu arc, encara espera vèncer
en el combat obscur per la nostra remença
tibem els nostres arcs amb un suprem esforç.

Sagitaris damnats, la nostra ànima tensa
doblequem. És la corda dolorosa que es torç
i paga, sota els dits implacables i forts,
el vol de les sagetes amb la seva sofrença.

Com més dur serà el braç i més potent el puny,
els àgils projectils arribaran més lluny
i serà més daurat el vi de la victòria.

I del nostre esperit, distès igual que un arc,
els versos volaran amb un impuls tan llarg
que es perdran en el cel inútil de la glòria.

1937

ANNA AKHMÀTOVA

La creació

Així passa: una mena de llangor,
el batallar constant de les hores a l'orella,
un tro esmorteït a la distància.
De veus desconegudes i captives
em sembla sentir queixes i gemecs,
i es va estrenyent tot un cercle secret,
mes en aquest abim de remors i murmuris
n'hi ha un que s'alça entre tots vencedor.
Tan dens al seu voltant és el silenci
que es pot sentir com l'herba creix al bosc,
com passa el mal pel món amb el sarró...
I vet aquí que els mots es fan sentir
i el marcat dring de les lleugeres rimes—
és aleshores que ho començo a entendre,
i unes senzilles línies dictades
en el niví quadern es dipositen.

5 de novembre de 1936
(Trad. de J. Creus)

VI. Mort

MÀRIUS TORRES

«Dolç àngel de la Mort...»

Dolç àngel de la Mort, si has de venir, més val
que vinguis ara.

Ara no temo gens el teu bes glacial,
i hi ha una veu que em crida en la tenebra clara
de més enllà del gual.

Dels sofriments passats tinc l'ànima madura
per ben morir.

Tot allò que he estimat únicament perdura
en el meu cor com una despulla de l'ahir,
freda, de tan pura.

Del llim d'aquesta terra amarada de plors
el meu anhel es desarrela.

Morir deu ésser bell, com lliscar sense esforç,
en una nau sense timó, ni rem, ni vela,
ni llast de records!

I tot el meu futur està sembrat de sal!

Tinc peresa de viure demà, encara.
Més que el dolor sofert, el dolor que es prepara,
el dolor que m'espera em fa mal...

I, gairebé, donaria, per morir ara,
—morir per sempre!— una ànima immortal.

1936

ANNA AKHMÀTOVA

A la mort

És segur que vindràs. Doncs, per què no véns ara?
T'espero —m'és la vetlla tan feixuga!
Apago el llum i esbatano la porta
Perquè entris tu, senzilla i fetillera.
Pren, doncs, la forma que més t'abelleixi,
Irromp com una bala enverinada,
Com el bandit més diligent, esquitlla't,
O amb el flagell del tifus emmetzina'm!
O com en la rondalla que inventares,
Que tots sabem i que a tots ens regira,
En què la gorra blava va pujant per l'escala
Guiada pel porter, mort de l'esglai.
Tot m'és igual. El Ienissei rombolla,
Lluu l'estrella Polar —com sempre ho han de fer.
I l'esclat blau dels ulls més estimats
Colga l'espant, el darrer.

*La casa de la Fontanka
19 d'agost de 1939
(Trad. de Monika Zgustová
i Maria Mercè Marçal)*

VII. Eternitat

MÀRIUS TORRES

La lectura dels àngels

A en Joan

I

Enlaire, molt enlaire, on acaba l'atzur
i l'aire és una llum que el Misteri perfuma;
on de l'òrbita baixa d'aquest planeta impur
ni l'onda greu arriba, ni l'etèria escuma;

en l'absolut silenci que fa el repòs de Déu,
en una pau diàfana com una aigua adormida,
àngels, vestits d'un blanc més fúlgid que la neu,
llegeixen cadascun el llibre d'una vida.

Cada mot dels seus llavis, travessant l'univers,
vola cap a un destí com un ocell de presa;
quan s'aturen, marcant l'acabament d'un vers,
una ànima vacil·la, com en el buit suspesa.

—Car, del si de la mare fins al batec final,
la nostra vida, any per any, fibra per fibra,
és només l'eco d'una paraula angelical
que, davant del Senyor, va llegint en un llibre...—

II

No tots els àngels són iguals, ni els llibres. Uns,
de pàgines roents de lluita i aventura,
són murmurats per àngels lluminosament bruns
que esborren amb la veu la sang de l'escriptura.

Altres, com àngels de retaule, van cantant
un llibre ple de flors com una primavera,
i l'alegria els fa la gràcia més d'infant,
més blaus els ulls i més blonda la cabellera.

Altres duen la glòria de l'alba entorn del front
i té la seva veu un trémer de pregària;
així s'eleva, dels jardins closos del món,
una vida secreta, serena i solitària.

Altres sovint es posen la mà damunt dels ulls,
com aquell que medita, o divaga, o reposa;
somriuen i es distreuen, quan han de girar fulls,
com si el seu llibre els fes pensar en una altra cosa...

1942

ANNA AKHMÀTOVA

«Paraules hi ha...»

Paraules hi ha que són irrepetibles!
I qui les diu, les acaba gastant.
Sols és inesgotable el blau del cel
I la misericòrdia de Déu.

Hivern de 1916
Sevastòpol
(Trad. de J. Creus)

APÈNDIX: VERSIONS ORIGINALS DELS POEMES D'АКХМÀТОВА

«Перед весной...»

Перед весной бывают дни такие:
Под плотным снегом отдыхает луг,
Шумят деревья весело-сухие,
И теплый ветер нежен и упруг.
И легкости своей дивится тело,
И дома своего не узнаешь,
А песню ту, что прежде надоела,
Как новую, с волнением поешь.

*Весна 1915
Царское Село*

«Хорошо здесь...»

Хорошо здесь: и шелест, и хруст;
С каждым утром сильнее мороз,
В белом пламени клонится куст
Ледяных ослепительных роз.
И на пышных парадных снегах
Лыжный след, словно память о том,
Что в каких-то далеких веках
Здесь с тобою прошли мы вдвоем.

1922

«Как у облака...»

Как у облака на краю,
Вспоминаю я речь твою,

А тебе от речи моей
Стали ночи светлее дней.

Так, отторгнутые от земли,
Высоко мы, как звезды, шли.

Ни отчаянья, ни стыда
Ни теперь, ни потом, ни тогда.

Но живого и наяву,
Слышишь ты, как тебя зову.

И ту дверь, что ты приоткрыл,
Мне захлопнуть не хватит сил.

26 ноября 1945

Летний сад

Я к розам хочу, в тот единственный сад,
Где лучшая в мире стоит из оград,

Где статуи помнят меня молодой,
А я их под невскою помню водой.

В душистой тиши между царственных лип
Мне мачт корабельных мерещится скрип.

И лебедь, как прежде, плывет сквозь века,
Любуясь красой своего двойника.

И замертво спят сотни тысяч шагов
Врагов и друзей, друзей и врагов.

А шествию теней не видно конца
От вазы гранитной до двери дворца.

Там шепчутся белые ночи мои
О чьей-то высокой и тайной любви.

И все перламутром и яшмой горит,
Но света источник таинственно скрыт.

9 июля 1959
Ленинград

Лотова жена

*«Жена же Лотова оглянулась позади
Его и стала соляным столпом.»*
Книга Бытия

И праведник шел за посланником Бога,
Огромный и светлый, по черной горе.
Но громко жене говорила тревога:
Не поздно, ты можешь еще посмотреть

На красные башни родного Содома,
На площадь, где пела, на двор, где пряла,
На окна пустые высокого дома,
Где милому мужу детей родила.

Взглянула, — и, скованы смертною болью,
Глаза ее больше смотреть не могли;
И сделалось тело прозрачною солью,
И быстрые ноги к земле приросли.

Кто женщину эту оплакивать будет?
Не меньшей ли мнится она из утрат?
Лишь сердце мое никогда не забудет
Отдавшую жизнь за единственный взгляд.

1922-1924

«Когда в тоске...»

Когда в тоске самоубийства
Народ гостей немецких ждал
И дух суровый византийства
От русской Церкви отлетал,

Когда приневская столица,
Забыв величие свое,
Как опьяневшая блудница,
Не знала, кто берет ее, —

Мне голос был. Он звал утешно,
Он говорил: «Иди сюда,
Оставь свой край глухой и грешный,

Оставь Россию навсегда.
Я кровь от рук твоих отмою,
Из сердца выну черный стыд,
Я новым именем покрою

Боль поражений и обид».
Но равнодушно и спокойно
Руками я замкнула слух,
Чтоб этой речью недостойной
Не осквернился скорбный дух.

Осень 1917 Петроград

Творчество

Бывает так: какая-то истома;
В ушах не умолкает бой часов;
Вдали раскат стихающего грома.
Неузнанных и пленных голосов
Мне чудятся и жалобы и стоны,

Сужается какой-то тайный круг,
Но в этой бездне шепотов и звонов
Встает один, все победивший звук.
Так вокруг него непоправимо тихо,
Что слышно, как в лесу растет трава,
Как по земле идет с котомкой лихо...
Но вот уже послышались слова
И легких рифм сигнальные звоночки,
Тогда я начинаю понимать,
И просто продиктованные строчки
Ложатся в белоснежную тетрадь.

*5 ноября 1936
Ленинград, Фонтанный Дом*

К смерти

Ты все равно придешь — зачем же не теперь?
Я жду тебя — мне очень трудно.
Я потушила свет и отворила дверь
Тебе, такой простой и чудной.
Прими для этого какой угодно вид,
Ворвись отравленным снарядом
Иль с гирькой подкрадись, как опытный бандит,
Иль отрави тифозным чадом.
Иль сказочкой, придуманной тобой
И всем до тошноты знакомой, —
Чтоб я увидела верх шапки голубой
И бледного от страха управдома.
Мне все равно теперь. Клубится Енисей,
Звезда полярная сияет.
И синий блеск возлюбленных очей
Последний ужас застигает.

*19 августа 1939
Фонтанный Дом*

«О, есть неповторимые слова...»

О, есть неповторимые слова,
Кто их сказал — истратил слишком много.
Неисто щима только синева
Небесная и милосердье Бога.

Зима 1916 Севастополь

[La Tornada a Tsarskoie Selo]

Totes les ànimes de la gent que estimo
són enmig dels estels: quina sort, ja no tinc,
doncs, ningú més per perdre i puc plorar!
L'aire d'aquí convida a repetir cançons.

Un desmai tot d'argent, a la ribera,
va acarontant les aigües resplendents de setembre.
Des del passat es dreça la meva ombra
silenciosament i em ve a trobar.

Per més que pengin tantes lires d'aquest brancam
hi ha lloc —sembla— també per a la meva,
i aquesta pluja dolça, assolellada,
ve curulla de bones noves, de conhort.

1944

*(Trad. de Monika Zgustová
i Maria Mercè Marçal)*

Все души милых на высоких звездах.
Как хорошо, что некого терять
И можно плакать. Царскосельский воздух
Был создан, чтобы песни повторять.

У берега серебряная ива
Касается сентябрьских ярких вод.
Из прошлого восставши, молчаливо
Ко мне навстречу тень моя идет.

Здесь столько лир повешено на ветки,
Но и моей как будто место есть.
А этот дождик, солнечный и редкий,
Мне утешенье и благая весть.

1944